

Секція: бухгалтерський, управлінський облік і аудит

Грицишен Д. О.

к. е. н., доц., доцент кафедри обліку і аудиту

Житомирський державний технологічний університет

м. Житомир, Україна

СИСТЕМА ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Операції поводження з відходами є комплексним об'єктом бухгалтерського обліку. Тому, зважаючи на багатоваріативність операцій поводження з відходами, виникає необхідність моделювання їх облікового відображення, з метою врахування економічних та екологічних особливостей утворених відходів та технологічної специфіки даних операцій. Технологічна специфіка поводження з відходами, в свою чергу, залежить від їх властивостей, адже основними видами утворення відходів на промислових підприємствах, зокрема, машинобудівної галузі є:

- тверді відходи: «Тверді відходи містять амортизаційний брухт, що утворюється при модернізації обладнання, інструменту; відходи від виробництва прокату (обдирна стружка, обрізки, окалини); відходи виробництва литва (літники, шлаки, сміття та ін.); відходи механічної обробки (обрізки, стружка, тирса); відходи систем очищення повітря (шлаки, золи, шлами, опади та пилу). Тверді відходи складають 260 кг на 1 т металу, іноді ці відходи становлять 50% маси оброблюваних заготовок. Безповоротні втрати на 1т споживаних чорних металів складають: 5,4 кг - при обдирання, шліфування, розпилювання та інших видах обробки; 2,1 кг- при куванні, гарячому штампуванні і термічній обробці (втрати від окалини), 14 кг - при травленні металу; 15,2 кг - за рахунок неповного

збору відходів. Остаточними відходами вважаються такі, переробка яких нерентабельна через незначний вміст в них металів. Ці відходи переводяться у відвальні шлаки. Шлами з відстійників очисних споруд і прокатних цехів містять велику кількість твердих матеріалів, концентрація яких складає від 20 до 300 г / л. Після знешкодження та сушіння шлами використовують як добавки до агломераційної шихти або видаляють у відвали. Шлами термічних, ливарних та інших цехів містять токсичні сполуки свинцю, хрому, міді, цинку, а також ціаніди» [1];

- рідинні відходи в стічних водах: «Однією із причин забруднення навколишнього середовища підприємствами машинобудування є неочищені стічні води, що скидаються у водоймища й порушують біорівновагу. У складі стічних вод машинобудівних заводів переважають: кремнезем, оксиди заліза, алюмінію, кальцію, магнію (виробництво литва); мастила й окалина (прокатне виробництво); кальцинована сода, фосфат натрію, триетаноламін, металевий та абразивний пил, мінеральні мастила (механічне виробництво); ціаніди, сірчана та азотна кислоти, мідь, нікель, олово, хром, цинк (гальванічне і лакофарбове виробництво)» [2].

В той же час, операції поводження з відходами промислових підприємств передбачають наступні складові, які можна ідентифікувати як окремі бізнес-процеси: зберігання відходів, транспортування відходів, переробка відходів, утилізація відходів, захоронення відходів. Кожен із зазначених бізнес - процесів поводження з відходами включає сукупність господарських операцій, які відображаються в бухгалтерському обліку А зважаючи на багатоваріативність таких операцій, що обумовлено їх технологічними особливостями, виникає необхідність їх моделювання, з урахуванням всіх можливих рішень, що в сукупності дозволить сформулювати дієвий інформаційний простір.

Таким чином, організаційно-методологічні положення бухгалтерського обліку операцій поводження з відходами повинні

враховувати всі властивості відходів та технологічну специфіку поводження з ними. Для цього необхідно визначити всі можливі напрями поводження з відходами та їх варіативність (рис. 1).

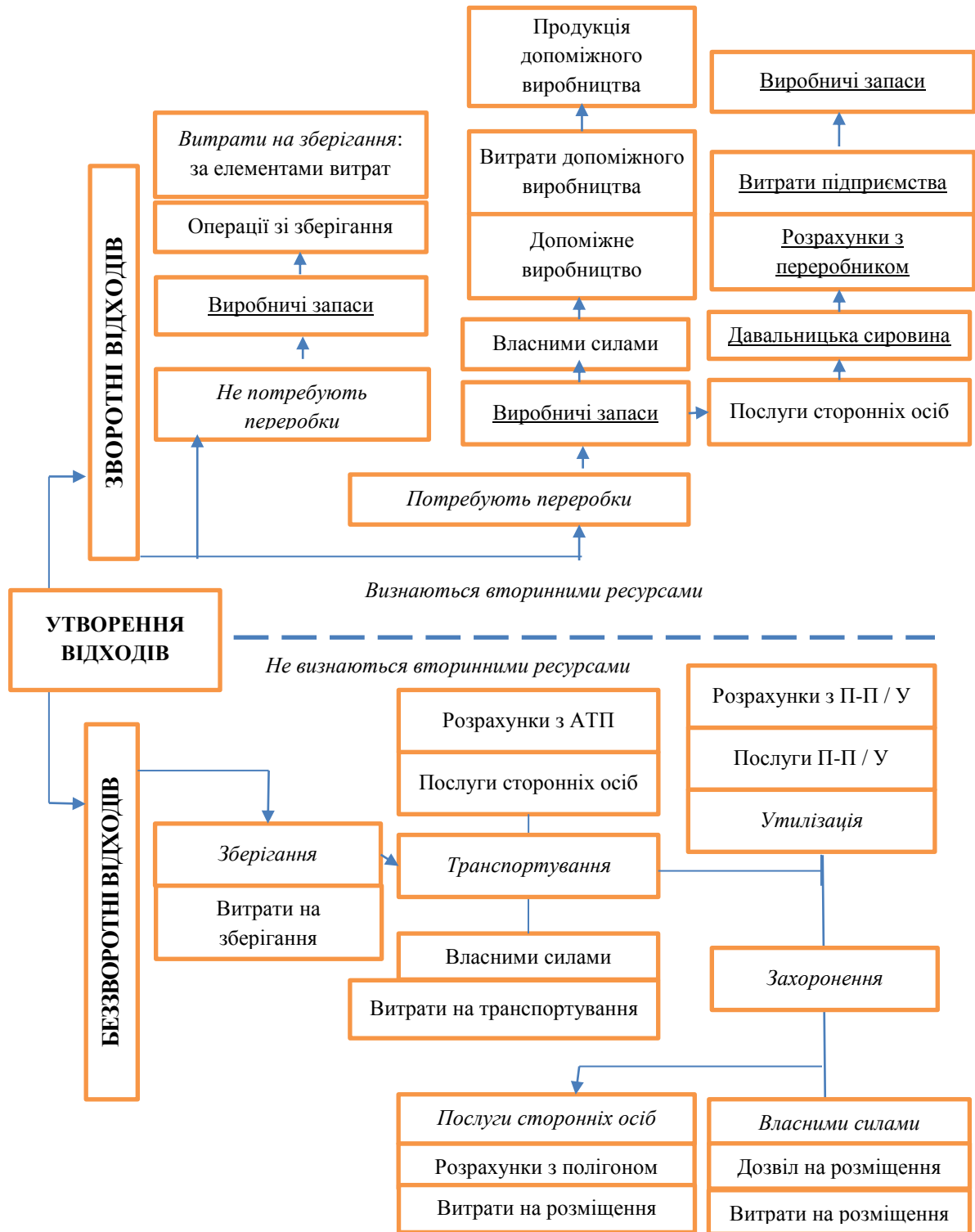

Рис. 1. Система поводження з відходами на промисловому підприємстві

Представлена система поводження з відходами на промислових підприємствах передбачає різні підходи до визначення відходів в складі об'єктів бухгалтерського обліку, а також сукупності операцій, що призводять до виникнення витрат, які, в свою чергу, визначають економічну результативність. Екологічна результативність визначається двома шляхами: залучення в повторний оборот більшої кількості відходів та впровадження нових виробничих технологій для зменшення обсягів їх утворення.

Моделювання бухгалтерського обліку операцій поводження з відходами пропонуємо здійснювати за двома напрямками: по-перше, поводження зі зворотними відходами, що включає напрями їх повторного залучення у виробничий процес, при необхідності переробку, для приведення їх в стан придатний для повторного використання та зберігання як виробничих запасів промислового підприємства, а також реалізацію іншим суб'єктам господарювання; по-друге, поводження із беззворотними відходами, шляхом їх утилізації та захоронення як власними силами так і з використанням послуг підприємств-переробників / утилізаторів.

Щодо першого напрямку – поводження із зворотними відходами, то в даному випадку необхідно врахувати всі можливі шляхи їх подальшого використання на промисловому підприємстві. Так, в результаті господарської діяльності промислового підприємства можуть виникати відходи, які в подальшому можуть бути використані як виробничі запаси для інших бізнес-процесів. Прикладом можуть бути залишки лому металів, які можуть бути одразу ж повторно використані у відповідному виробничому переділі як сировина і матеріали. Вартість використаних таких відходів буде включена до вартості готової продукції. Крім того, такі відходи

можуть бути використані не лише в основному виробництві, але і слугувати сировиною для допоміжного виробництва.

Отже, вирішення економіко-екологічних проблем в частині відходів на промислових підприємствах, в першу чергу, слід починати з зі створення системи поводження з відходами. Створення ефективної системи поводження з відходами, в першу чергу, дозволить забезпечити належний рівень економіко-екологічної безпеки промислового підприємства, а також матиме, позитивний результат з точки зору екології та економіки, адже направлена на зменшення негативного впливу відходів на навколишнє середовище та отримання економічного ефекту від їх повторного використання.

Література

1. Основи екології та природокористування. Навчальний посібник / Дикань В. Л., Дейнека О. Г., Позднякова Л. О., Михайлов І. Д., Каграманян А. А. – Харків: ТОВ «Олант», 2002. – 384 с.
2. Екологія машинобудування: Основи загальної екології та її аналіз //Екологія і металургія - [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://childflora.org.ua/?page_id=27